

Δημοσιονομικός έλεγχος

Είδη ελέγχου

- Ως προς το αντικείμενο του ελέγχου
  - ◆ Τυπικός
    - Έλεγχος νομιμότητας
    - Έλεγχος κανονικότητας
  - ◆ Ουσιαστικός
  - ◆ Έλεγχος σκοπιμότητας

Είδη ελέγχου

- Τυπικός έλεγχος: διαπίστωση της τήρησης των τυπικών προϋποθέσεων που προβλέπουν οι δημοσιονομικές διατάξεις
- Διακρίσεις
  - ♦ Έλεγχος νομιμότητας
    - Αν η δαπάνη προβλέπεται από ουσιαστική διάταξη νόμου
    - Αν υπάρχει η σχετική πίστωση στον προϋπολογισμό
  - ♦ Έλεγχος κανονικότητας
    - Αν η δαπάνη έχει αναληφθεί νομίμως από τον διατάκτη
    - Αν επισυνάπτονται τα νόμιμα δικαιολογητικά
    - Αν η απαίτηση δεν έχει υποπέσει σε παραγραφή

Είδη ελέγχου

- Ουσιαστικός έλεγχος
  - ♦ εξακρίβωση της αλήθειας των γεγονότων των δικαιολογητικών εγγράφων
  - ♦ αντισταθμίζει την ανεπάρκεια του τυπικού ελέγχου
- Έλεγχος σκοπιμότητας
  - ♦ Δεν διενεργείται
  - ♦ Διαφορετικά ο ελεγκτής θα υποκαθιστούσε τη Διοίκηση

Είδη ελέγχου

- Ως προς το ελεγκτικό όργανο
  - ♦ Εσωτερικός (διοικητικός): Ενταγμένος στον ελεγχόμενο φορέα λειτουργικά και οργανωτικά
  - ♦ Εξωτερικός (διοικητικός, δικαστικός): Ανεξάρτητος από τον ελεγχόμενο φορέα
- Κριτήριο διάκρισης: ο βαθμός ανεξαρτησίας από τον ελεγχόμενο φορέα
  - ♦ Σε ποιόν υπόκειται λειτουργικά και οργανωτικά ο ελεγκτής
  - ♦ Σε ποιόν απευθύνονται τα αποτελέσματα του ελέγχου

Είδη ελέγχου

- Άρθρο 3 παρ. 8 Ν. 4795/2021

«Εσωτερικός έλεγχος»: μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη να προσδίδει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του φορέα. Βοηθάει τον φορέα να επιτύχει τους αντικειμενικούς του στόχους, υιοθετώντας μια συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και των διαδικασιών διακυβέρνησης.

Είδη ελέγχου

- Ως προς τον χρόνο του ελέγχου
  - ◆ Προληπτικός
  - ◆ Κατασταλτικός
  - ◆ Διαρκής

Προληπτικός έλεγχος

- Πλεονεκτήματα
  - ◆ Ενεργούνται από δικαστικά όργανα
  - ◆ Νομική ασφάλεια
    - Ανέκκλητη πράξη
    - Δεν αμφισβητούνταν ούτε ενώπιον του ΕΣ
    - Απαλλάσσονταν ο διατάκτης και ο υπόλογος
- Μειονεκτήματα
  - ◆ Υπερβολική διαχειριστική επιβάρυνση
  - ◆ Θεωρείται ότι καθυστερεί την εκτέλεση των δαπανών
  - ◆ Θεωρείται παρωχημένος

Προληπτικός έλεγχος

- Διεθνώς περιορίζεται ο προληπτικός έλεγχος
- Ελλάδα:
  - ◆ Κατάργηση (άρθρο 10 παρ. 10 Ν. 4337/2015)
    - Δαπάνες του Κράτους: από 1.1.2017
    - Δαπάνες ΟΤΑ και ΝΠΔΔ: από 1.7.2019
  - ◆ Διενεργείται εσωτερικός προληπτικός έλεγχος από τις ΓΔΟΥ

Κατασταλτικός έλεγχος

- Έννοια: έλεγχος μετά τη διενέργεια της δαπάνης
- Θεωρείται ο αποτελεσματικότερος έλεγχος
- Νομική βάση
  - ♦ 98 Σ
  - ♦ 58 επ. Ν. 4820/2021
- Όργανο: ΕΣ
- Αντικείμενο του ελέγχου (9 παρ. 1 Ν. 4820/2021)
  - ♦ Λογαριασμοί υπολόγων
  - ♦ Απολογισμοί των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης
  - ♦ Ειδικός Λογαριασμός Εγγυήσεων των Γεωργικών Προϊόντων
  - ♦ Έλεγχος νομιμότητας και κανονικότητας των υποκείμενων στους ως άνω λογαριασμούς συναλλαγών.

Διαρκής έλεγχος

- Έλεγχος καθ' όλα τα στάδια διενέργειας της δαπάνης
- Π.χ. δημόσιες συμβάσεις

Γενικά για τον κατασταλτικό έλεγχο

- Έννοια κατασταλτικού ελέγχου: έλεγχος των λογαριασμών των δημοσίων δαπανών
- Ελεγχόμενοι:
  - ♦ Καταρχήν δημόσιοι υπόλογοι
  - ♦ Ουσιαστικά πλέον και οι διατάκτες
    - Αρχή χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης
- Κατασταλτικός έλεγχος
  - ♦ Διοικητικός
  - ♦ Δικαστικός
  - ♦ Κοινοβουλευτικός

ΕΛΣυν Ολ. 1396/2000

4. Επειδή, με το άρθρ. 98 παρ. 1 (δ', ε') του Συντάγματος η καταλογιστική αρμοδιότητα για τους δημόσιους υπολόγους δεν επιφυλάχθηκε αποκλειστικά στο Ελεγκτικό Συνέδριο. **Ο νομοθετικά, συνεπώς, προβλεπόμενος διοικητικός καταλογισμός των υπολόγων, de facto ή μη, ισχύει, όπως και στο παρελθόν** (βλ. άρθρ. 8 παρ. 15, άρθρ. 29 του β.δ. 24.11/31.12.54), **παράλληλα προς τον δικαστικό καταλογισμό, οι διαφορές όμως που ανακύπτουν από τους καταλογισμούς αυτούς υπάγονται αποκλειστικά στη δικαιοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου.** Όπως δε προαναφέρθηκε δημόσιοι υπόλογοι είναι «πάντες οι, έστω και άνευ νομίμου εξουσιοδοτήσεως, διαχειριζόμενοι χρήματα, αξίας ή υλικόν, ανήκοντα εις το Κράτος» (άρθρ. 72 παρ. 1 ν.δ. 321/1969, βλ. και άρθρ. 25 παρ. 2 του π.δ. 774/1980, 54 παρ. 1 του ν. 2362/1995).

Εσωτερικός έλεγχος

- Αποκαλούμενος «εσωτερικός έλεγχος» (internal audit/control)
  - ◆ Internal audit: εσωτερικός δημοσιονομικός έλεγχος
    - Ανεξάρτητος από τον ελεγχόμενο φορέα
  - ◆ Internal control: εσωτερικός διαχειριστικός έλεγχος
    - Ενταγμένος στον ελεγχόμενο φορέα λειτουργικά και οργανωτικά

Εσωτερικός έλεγχος

- Νομική βάση
  - ◆ Άρθρο 3 § 1 Οδηγίας 2011/85/ΕΕ
  - ◆ Άρθρο 4 επ. Ν. 4795/2021
- Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου
  - ◆ Σύσταση με το άρθρο 12 Ν. 3492/2006
    - σε όλα τα Υπουργεία και τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις της Χώρας
    - υπάγονται απευθείας στον οικείο Υπουργό ή τον οικείο προϊστάμενο της Αποκεντρωμένης Διοίκησης του Κράτους
  - ◆ Ουσιαστικά η σύστασή τους υλοποιείται από το 2014 και ύστερα
  - ◆ Άρθρο 168 § 1 Ν. 4270/2014 (καταργήθηκε)
  - ◆ Τώρα πλέον Ν. 4795/2021

Εσωτερικός έλεγχος

- Άρθρο 168 § 2 Ν. 4270/2014
«2. Στα συστήματα λογιστικών και δημοσιονομικών αναφορών κάθε φορέα της Γενικής Κυβέρνησης, στα οποία περιλαμβάνεται κάθε φορέας της Κεντρικής Διοίκησης, καθορίζονται κατάλληλες εσωτερικές δικλείδες, που αξιολογούνται από τις Υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου κάθε φορέα της Γενικής Κυβέρνησης.»
- Άρθρο 3 παρ. 5 Ν. 4795/2021
- «Δικλίδα ελέγχου / ασφάλειας»: κάθε δράση ή διαδικασία που αναλαμβάνει ο φορέας, για τη διαχείριση των κινδύνων και την αύξηση της πιθανότητας επίτευξης των καθορισμένων στόχων και σκοπών του.

Εσωτερικός έλεγχος

- Εσωτερικές δικλίδες: internal controls
  - ◆ Όρος της διεθνούς ελεγκτικής
  - ◆ Έννοια: διαδικασίες για τη διασφάλιση της επίτευξης των σκοπών ενός οργανισμού που αφορούν τη λειτουργική αποτελεσματικότητα, την αξιόπιστη εμφάνιση των οικονομικών αποτελεσμάτων και τη νομική συμμόρφωση.
  - ◆ Κάθε φορέας καθορίζει τις δικές του εσωτερικές δικλίδες
- Παραδείγματα εσωτερικών δικλίδων
  - ◆ Διαδικασίες εγκρίσεων (π.χ. διπλές υπογραφές)
  - ◆ Διαχωρισμός αρμοδιοτήτων
  - ◆ Επαλήθευση λογαριασμών με ταμείο
  - ◆ Περιοδικοί φυσικοί έλεγχοι

Εσωτερικός έλεγχος

- Αρμοδιότητες Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου (10 Ν. 4795/2021)
  - ♦ Συμβουλευτικές αρμοδιότητες
  - ♦ Γνωμοδοτικές αρμοδιότητες
  - ♦ Συντάσσουν ετήσιες εκθέσεις ελέγχου που κοινοποιούνται αμελλητί στο Ελεγκτικό Συνέδριο
  - ♦ Διενεργούν κάθε είδος ελέγχου
  - ♦ Γνωστοποιούν αμελλητί στις αρμόδιες υπηρεσίες τυχόν ενδείξεις απάτης ή έλλειψης ακεραιότητας ή πειθαρχικής ευθύνης υπαλλήλων και
  - ♦ Δεν έχουν εξουσία καταλογισμού
- Χαρακτήρας εσωτερικού ελέγχου
  - ♦ Συμβουλευτικός
  - ♦ Συμβάλλει στη βελτίωση του εξωτερικού ελέγχου

Έλεγχος από τον οικείο διατάκτη

- Άρθρο 150 § 3 Ν. 4270/2014
- Αρμοδιότητα: έλεγχος του δημοσίου υπολόγου
- Εξουσίες: Καταλογισμός του δημοσίου υπολόγου (152 παρ. 3 ΝΔΛ)
- Προϋποθέσεις
  - ♦ Διαπίστωση ελλείμματος
  - ♦ Ειδικά αιτιολογημένη απόφαση
- Χρησιμότητα
  - ♦ Καλύτερη γνώση των περιστάσεων
  - ♦ Ταχύτερος καταλογισμός

Έλεγχος από τον Υπουργό Οικονομικών

- Ο έλεγχος γίνεται στην πραγματικότητα από τους Οικονομικούς Επιθεωρητές
- Νομική βάση
  - ♦ άρθρο 150 § 3 περ. α' Ν.4270/2014
  - ♦ άρθρο 12 ΝΔ 1264/42
- Αρμοδιότητα: Επιθεώρηση οιασδήποτε δημοσίας ή μη διαχειρίσεως
- Εξουσίες: Καταλογισμός του δημοσίου υπολόγου (152 παρ. 3 ΝΔΛ, 12 παρ. 2 ΝΔ 1264/42)

Έλεγχος από τους Προϊσταμένους Δ.Ο.Υ. και Ειδικών Ταμείων

- Άρθρο 88 Ν. 4270/2014
- Αρμοδιότητα:
  - ♦ Έλεγχος υφισταμένων υπολόγων
  - ♦ Έλεγχος ειδικών ταμίων
- Αντικείμενο ελέγχου
  - ♦ Καθημερινή εξακρίβωση χρηματικού υπολοίπου
  - ♦ Σύνταξη σχετικής πράξης
- Δεν έχουν εξουσία καταλογισμού

Δικαστικός κατασταλτικός έλεγχος

- Νομική βάση
  - ♦ 98 Σ
  - ♦ 9 Ν. 4820/2021
- Όργανο: ΕΣ
- Υποκείμενο του ελέγχου: υπόλογοι
  - ♦ Δημοσίου
  - ♦ ΟΤΑ
  - ♦ Άλλων ΝΠΔΔ
  - ♦ Φορέων που λαμβάνουν χρηματοδότηση ή επιχορήγηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό

Δικαστικός κατασταλτικός έλεγχος

- Αρμόδια όργανα του ΕΣ (66 Ν. 4820/2021)
  - ♦ Παλαιότερα: Κλιμάκια
  - ♦ Τώρα:
    - Υπηρεσίες Επιτρόπου του ΕΣ
    - Ειδικά κλιμάκια από δικαστικούς λειτουργούς ή ελεγκτές δικαστικούς υπαλλήλους ή δικαστικούς λειτουργούς, επικουρούμενους από ελεγκτές του Δικαστηρίου (με απόφαση της Ολομέλειας)
- Ελεγκτικές εξουσίες (66 Ν. 4820/2021)
  - ♦ Να ζητούν κάθε αναγκαία πληροφορία ή στοιχείο
  - ♦ Ανακριτικές εξουσίες του ΚΠΔ
  - ♦ Παρακολούθηση εκτέλεσης του προϋπολογισμού των υπαγομένων φορέων
  - ♦ Αν διαπιστωθεί παράβαση νόμου, ανακοίνωση στον αρμόδιο Υπουργό

Δικαστικός κατασταλτικός έλεγχος

- Είδη ελέγχου (ως προς το αντικείμενο)
  - ◆ Ετήσιοι έλεγχοι: Έλεγχοι συνολικής διαχείρισης
  - ◆ Ειδικοί έλεγχοι
    - Θεματικοί
    - Εξατομικευμένοι

Δικαστικός κατασταλτικός έλεγχος

- Αντικείμενο ελέγχου
  - ◆ Τυπικός
    - Έλεγχος νομιμότητας
    - Έλεγχος κανονικότητας
  - ◆ Ουσιαστικός (δυνητικός)
  - ◆ Όχι έλεγχος σκοπιμότητας

Δικαστικός κατασταλτικός έλεγχος

- Έλλειμμα
  - ♦ Νομική έννοια (άρθρα 152 Ν. 4270/2014, 141 Ν. 4820/2021)
  - ♦ Δημοσιολογιστική έννοια (νομολογία ΕΣ)

Δικαστικός κατασταλτικός έλεγχος

- Νομική έννοια ελλείμματος
  - ♦ Άρθρο 152 Ν. 4270/2014
«Οποιαδήποτε έλλειψη χρημάτων, αξιών και υλικού που διαπιστώνεται με τη νόμιμη διαδικασία στη διαχείρισή του, καθώς και οποιαδήποτε άλλη κατάσταση διαχείρισης που θεωρείται έλλειμμα από το νόμο.»
  - ♦ Άρθρο 141 Ν. 4820/2021
«Έλλειμμα στη δημόσια διαχείριση είναι οποιαδήποτε έλλειψη χρημάτων, αξιών και υλικού που διαπιστώνεται με τη νόμιμη διαδικασία, καθώς και οποιαδήποτε άλλη κατάσταση θεωρείται έλλειμμα από τον νόμο.»

Δικαστικός κατασταλτικός έλεγχος

- Δημοσιολογιστική έννοια ελλείμματος
  - Ουσιαστικό έλλειμμα
    - Η επί το έλαττον αδικαιολόγητη διαφορά μεταξύ της ποσότητας των χρημάτων, ενσήμων, υλικών κλπ που έπρεπε να υπάρχουν με βάση τα νόμιμα διαχειριστικά στοιχεία και εκείνης που πραγματικά υπάρχει
  - Τυπικό έλλειμμα
    - Κάθε ανοίκειος πληρωμή, δηλαδή κάθε πληρωμή που
      - ➔ δεν ανάγεται στην αρμοδιότητα του υπολόγου
      - ➔ Έγινε χωρίς τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά
      - ➔ Αφορά δαπάνες για τις οποίες δεν έχουν τηρηθεί οι νόμιμες διαδικασίες από τον υπόλογο
      - ➔ Έχει γίνει αχρεώστητα από υπαιτιότητα του υπολόγου
      - ➔ Είναι άσχετη με τον σκοπό της διαχείρισης

Δικαστικός κατασταλτικός έλεγχος

- Ουσιαστικό έλλειμμα: αποκαταστατικός χαρακτήρας
- Τυπικό έλλειμμα: κυρωτικός χαρακτήρας
  - ♦ Αρχή αναλογικότητας
    - Εφαρμόζεται από το ΕΣ (άρθρο 150 Ν. 4280/2021)
    - Δεν εφαρμόζεται από τα ελεγκτικά όργανα της Διοίκησης

Καταλογιστική πράξη

- Έννοια: η εκτελεστή διοικητική πράξη με την οποία η αρμόδια διοικητική αρχή
  - ♦ διαπιστώνει την απαίτηση του Δημοσίου ή του ΝΠΔΔ κατά ορισμένου φυσικού ή νομικού προσώπου
  - ♦ Και προσδιορίζει το ποσό αυτής για την περαιτέρω είσπραξη ως δημόσιο έσοδο κατά τον ΚΕΔΕ
- Διφυής χαρακτήρας
  - ♦ Αποκαταστατικός
  - ♦ Κυρωτικός
- Πρέπει να φέρει αιτιολογία
  - ♦ Ιστορική αιτία
  - ♦ Νομική αιτία